

HRVATSKI LIST

Izlaže svaki dan u 8 sati ujutro.

Cijena listu: U pretplatni za čitavu god. K 48.—, za polugodište K 24.—, tromjesečno K 12.—, mjesечно K 4.—, u maloprodaji 16 fl. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST izlazi u nakladnoj tiskari JOSEPH KRMPOTIC u Puli trg Custoza 1. Uredništvo Slobodna ulica br. 24. Odgovorni urednik JOSEPH HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Čekajuće, a. post. sled. 26.7.95.

Broj 1084.

U Puli, četvrtak 18. srpnja 1918.

godina IV.

Seidlerov ekspose.

Svaki bi čovjek htio postati slavan. Neki starije Grk zapazio svjetle grčke bogove, samo da ovjejkovići svoje ime. Naš ministar-predsjednik dr. vitez Seidler osjeća ovaj nagon duboko u duši. Najprije se dao zavesti od literarnih ambicija i kušao svoju sreću u drami! Ali i literatura uvjetuje izvjesnu karakterističnu "činost" sa određenim umnim osobinama. Nije samo mi Jugoslaveni krivi, ako pljeskanje ministarskih činovnika, koji su devotno aplaudirali i festitali pjesmu, kao da nije dramski pjesnik već ministar-predsjednik, nije opsežnije kritičkog uma. Izostao je pjesnički "govor-vrijenac", a to je ponukalo gospodina Seidlera, da pokuša svoju sreću na političkom podiju. Kad već nije mogao postati "poeta laureatus", htio je barem doživjeti sreću ovjenčanog političara; i kako si nije mogao pridobiti sklonosti slave prirodnim putem, jednostavno ju sišao. Druga izdaja drame Grka pažljice nije međutim postigla nikakvog uspjeha. Jer to, što je doživio ministar-predsjednik u parlamentu, to nije bilo odobravanje, postignuto uvjerljivošću argumentacije. Seidler je jednostavno urukati sa vukovima, a ovi su mu uvratili u domaćem narječju sa "hell".

Mi postujemo mišljenje svakog političkog programnika. Mi nijesmo bili nikad nepravedni spram Tisca ili Tisze. Mi odsudjujemo načela ovih ljudi, ali priznajemo im jedno, a to jest politički karakter. Nitiripitz niti Tisza nisu nikad tačili svoje namjere. Bijahu doduše u svom djelovanju bezobzirni, transki, ali ipak muževi, koji su igrali sa otvorenim kartama. Ma da je njihova politika bila kadkada zlobna i zavratna, to nije prenerazilo nikoga, jer su jasno i rasno propovijedali politiku sile i šake proti političkim protivnicima. Naši i njihovi su načela bila nekoje o vojničkim dogadjajima, o kojima će biti prilike govoriti u tajnoj sjednici, koja će pretresati vojnički položaj. Kao prvi govorik Jugoslavenski dolazi do riječi dr. Verstovšek, koji govoril o persecucijama na slavenskom jugu. Kao drugi govornik govorit će dr. Smoljaka o jugoslavenskom pitanju.

Taj govor našega ministra-predsjednika nije ista drugoga, nego priznanje političke nesposobnosti, koja čini protivničke stranke odgovornima za vlastiti manjak. I sami njemački nacionalci bili su spremni prtvovati glavu ministra-predsjednika Seidlera saveznu Pojaciću, a to je bio glavni razlog, zašto se Seidler prekucuer u parlamentu tako razrešio, razbijesnio i užio sve ostale narode osim Nijemaca. Uzdrmala se i juronost zadnje Seidleru odane stranke, ali on je napao mljice i žile i napregnuo žive, samo da ne ostane u turobno doba političke smrti bez naracije. Govorio je dakle samo da čuje hellovanje i čuvanje na ljevcu parlamentarne vjećnice. Da su sve ostale stranke inramorkom šutile, to mu nije ni najmanje smetalo. Htio je jedino izbjegić tragikomčnom zdesu zosretu Clam-Martinicu, koji sa svojim programom „Austria“, bez ikog drugog određenja, htio je tražiti odobravanje samo u izvještajima do sene u uredu.

Nije baš potresan bio po svoj prilici zadnji nastup dramskog pjesnika, koji je time dokazao, da nije dorasao ni zadaći političkih glumaca. Michaels, češki državni kancelar, nije nam doduše servirao ovih misli, ali zato ih je začinio nekim posebnim Bismarckovim ujem. Nije bio Bismarck, ali je znao i njegove geste i manire. Ali ono, što je Seidler progovjedao o opravdanosti njemačkih beslaga, kazali su nam mnogo duhovitije već Mrawagi i Mayri, koji i poradi toga nisu prisvajali prava na ministarska mesta.

„Arbeiter-Zeitung“ nam je nedavno opisala dr. Seidlera kao marljivog činovnika, koji bi bio vrijedan ministar-predsjednik, kad bi se čitava državnička vlast sastojala u marljivosti. Ali taj je put ostao nam, inače tako revni činovnik dužan utemeljenja svojih programatičkih izjava. Sve nam je svoje tvrdnje odao bez obrazloženja i tumačenja, kao da je papa da imade pravo govoriti ex cathedra. Pošto se je uvelodjivo površnošću, ne isplati se, da bi ga nagraditi temeljitim opovrgavanjem njegovih izvoda, što uostalom bio Sisifov posao, koji obavljanio dnevno polemikama sa običnim njemačko nacionallnim političarima bez nade, da ih se smiluje duh sveti.

„Slovenski Narod“ izvješćuje svoje čitatelje, da Seidleru nema više pomoći. Mi duduše nemamo kvilkih točnih informacija, ali iz govora možemo najmanje zaključiti, da se Austrija nalazi na raskršću: Seidler i parlament. Kako će se riješiti to pitanje, zavisi o nama. Jugoslavensko je novinovo učinilo svakom pogledu svoju dužnost. Kao jugoslavenski narod bili su i novine nagradjene po receptu godišnje 48. Uzalud je govorit gluhima! Nemamo ništa novega da pridodamo našim prijašnjim izvodima. Naš narod izrekao jasno i glasno svoju volju, koja se

mora uvažiti ne samo u njegovom već takodjer u prvom redu u državnem interesu. Bijedjenjem i klevetama ne može se pridobiti u dan svog srca uvrijedjen i zavaravan narod. Preko naroda se ne može ići zakonom rečenicama. Ako toga ne osjeća ministar-predsjednik vitez Seidler, ne škodi narodu, ali vlasti i državi. Nama čini Seidlerova politika utisak izigravanja državnih vitalnih interesa, o kojima je tako rječito govorio ministar-predsjednik. A ovo mišljenje dijele i mnogi drugi listovi, koji ne govore o ministarskoj već o državnoj krizi. Da li je Seidler pozvani čovjek, da razriješi austrijski čvor, da li njegova ličnost važe više nego ustav jedne države, o tome bi bilo teško raspravljati, jer u pogledu ustanosti vladaju u našoj državi posebni pojmovi, s kojima se nikako ne možemo sprijateljiti.

Za nas nije Seidlerov govor imao ni one prednosti, da nas razočara.

Zasjedanje parlamenta.

Interpelacija Jugoslavenskoga kluba. — Za bezodvlačno uvođenje mirovnog pregovora. — Persekucijske na jugu. — Ratifikacija brent-litovskog mira. — Protiv aneksije Boane od Madžara. — Za prehranu Jugoslavenskih zemalja. — Protiv produženju saveza s Njemačkom.

„Slovenski Narod“javlja, da ima Jugoslavenski klub pripravnih 62 interpelacija. Od tih su nekoje o vojničkim dogadjajima, o kojima će biti prilike govoriti u tajnoj sjednici, koja će pretresati vojnički položaj. Kao prvi govorik Jugoslavenski dolazi do riječi dr. Verstovšek, koji govoril o persecucijama na slavenskom jugu. Kao drugi govornik govorit će dr. Smoljaka o jugoslavenskom pitanju.

Prva prečna interpelacija Jugoslavenskoga kluba zahtjeva, da se odmah započnu mirovna pregovaranja. Interpelacija ističe, da se sva austrijska izvanjska i unutrašnja politika temelji na vjeri i pouzdanju odlučnih činitelja u miru nača. Ističe dalje potrebu sporazumnog mira bez obzira na budje upliv i budje faktore, bez obzira na sebične zahtjeve pojedinih naroda, a to je austrijskih, bilo budućnost Poljske

u miru, koji dolazi te izjavlja, da Poljaci žele mir naroda s narodom, da se ne bude treba više boriti. Jučerašnji je govor ministra-predsjednika donio ukući spor. Isto tako i ne manje nego li protiv Nijemaca, neda se vladati ni proti Poljacima ni proti ostalim narodnostima. Ministar se predsjednik svojim govorom izolirao ne samo od Poljaka nego dapače i od samih Nijemaca. Mi imamo pouzdanja u zdravo, politički osigurano mišljenje Nijemaca. Govornik pozdravlja razumijevanje, s kojim se poljsko pitanje u Ugarskoj prosudjuje i pošilja optuženicima marinaroš-sigetskog procesa pozdrav Poljskog kluba. Poljaci će svoje glasovanje o proračunskom provizoriju učiniti zavisnim od one vlade, koja će za vrijeme glasovanja postajati. (Živahno odobravanje kod Poljaka). — Zastupnik dr. Ufner (njemački neprednjak) govoril o želji za mirovni sporazum. Ministar-predsjednik da nema konstitucionalnog uvjerenja, te zato nije njegova stranka u stanju, da bude njegovim sljedbenikom. No uza sve to njegova će stranka dozvoliti proračunski provizorij do konca listopada. — Zastupnik Stržibrny (češki narodni socijalista) pritužuje se radi proganja njenjemačkih i nemadžarskih osoba,

čime se u Slavenima briše zadnji trag austrijskog mišljenja. Za češko-slovačku misao istupa danas vascijeli narod. Persekucije doprinaju samo k solidarnosti između Slavena. Sto se tiče spočitke pansioništice ističe, da austrijska vlast nije se nikada držala utanačenja. No prije ili kasnije mora doći do izjednačenja medju narodima. Mir u Brest-Litovskom da je samo produžio rat, a nama nije donio ni obećanog nam kruha. Govornik se na to pritužuje, što bijahu u zadnje vrijeme moguća sklapanja mira bez parlamenta, te što delegacije ne bijahu sazvane, a ratifikacija mirovnog ugovora nije prošla kroz parlament. Na koncu izražava želju, da će si čovječanstvo izvojiti mir sporazum, mir sporazuma vascijele svjetovne demokracije na razvalinama staroga svijeta.

Dr. Conci živahno pozdravljen od Čeha, obraća se proti isključenju parlamenta i proti protežiranju Nijemaca sa strane vlade. Pretresujući iskaze, inscenirane proti njemu radi njegova puta u Prag, veli govornik, da će on nepokolebiti i nadalje ustrajati na onim načelima, koji bijaju dosad za njegovu političku djelatnost smjerovalna.

dotočno izmedju austrijske vlade i grofa Buriana kao zajedničkog ministra financija.

U petoj prečnoj interpelaciji na sveukupnu vladu upozorava Jugoslavenski klub na žalosne prilike u prehrani južnih zemalja, osobito Primorja i Dalmacije, opisuje i oštvo osudjuje nasilne i nezakonite rekyzicije u svim jugoslavenskim pokrajinama. Interpelacija zahtjeva, da se živež dijeli svuda jednako i da se na štetu stradajućega juga ne daje prednosti Beču i drugim gradovima.

Šesta interpelacija govoril proti produbljenju saveza s Njemačkom, budući da Austrija treba da ima u trenutku sudbonosnih mirovnih pregovora — slobodne ruke.

Beg, 17. (D. u.) U nastavku prvog čitanja proračunskog provizorija protestira zastupnik Waber proti jučerašnjim izjavama zastupnika Ellenbogena i izjavlja, da se radi prehrambenog pitanja ne smije činiti odgovornim samo ministar-predsjednik. On da ističe samo ugarsku vladu, koja da znade, da dolazi zakutnom trgovinom više novaca u Ugarsku. Otklonjenje proračunskog provizorija od socijalnih demokrata da znači niskanje činovničkih beriva, prinosa za uzdržavanje i plaće momčadi. Gde god poljskog pitanja izjavlja govornik, da neka skupina njemačkih nacijonalaca zauzimle najviše oprečno stanovište naprama austro-poljskom pitanju. Ustavljen kabinet da ne može sada biti stvoren. Bilo bi to moguće samo u slučaju, kad bi socijalno demokratska stranka bila pripravna u takvom ministarsku sudjelovati. Govornik pozdravlja odlučno držanje Nijemaca i izjavlja, da Nijemci ne mogu udovoljiti jednostranačkom diktatu Poljaka, kako je sadržan u krukovskim zaključcima. Opravdava naredbe za okružnu razdiobu, jer da leže u općem interesu njemačkog i češkog naroda u Češkoj.

Beg, 17. (D. u.) Dr. Weber (Nijemac) zahtjeva! Pobožanje prilika u Austriji može se postići samo odlučnim sudjelovanjem svih naroda u vjernom savezu s njemačkom državom. Zastupnik Tertii Poljski klub pozdravlja

budućnost Poljske u miru, koji dolazi te izjavlja, da Poljaci žele mir naroda s narodom, da se ne bude treba više boriti. Jučerašnji je govor ministra-predsjednika donio ukući spor. Isto tako i ne manje nego li protiv Nijemaca, neda se vladati ni proti Poljacima ni proti ostalim narodnostima. Ministar se predsjednik svojim govorom izolirao ne samo od Poljaka nego dapače i od samih Nijemaca. Mi imamo pouzdanja u zdravo, politički osigurano mišljenje Nijemaca. Govornik pozdravlja razumijevanje, s kojim se poljsko pitanje u Ugarskoj prosudjuje i pošilja optuženicima marinaroš-sigetskog procesa pozdrav Poljskog kluba. Poljaci će svoje glasovanje o proračunskom provizoriju učiniti zavisnim od one vlade, koja će za vrijeme glasovanja postajati. (Živahno odobravanje kod Poljaka). — Zastupnik dr. Ufner (njemački neprednjak) govoril o želji za mirovni sporazum. Ministar-predsjednik da nema konstitucionalnog uvjerenja, te zato nije njegova stranka u stanju, da bude njegovim sljedbenikom. No uza sve to njegova će stranka dozvoliti proračunski provizorij do konca listopada. — Zastupnik Stržibrny (češki narodni socijalista) pritužuje se radi proganja njenjemačkih i nemadžarskih osoba,

čime se u Slavenima briše zadnji trag austrijskog mišljenja. Za češko-slovačku misao istupa danas vascijeli narod. Persekucije doprinaju samo k solidarnosti između Slavena. Sto se tiče spočitke pansioništice ističe, da austrijska vlast nije se nikada držala utanačenja. No prije ili kasnije mora doći do izjednačenja medju narodima. Mir u Brest-Litovskom da je samo produžio rat, a nama nije donio ni obećanog nam kruha. Govornik se na to pritužuje, što bijahu u zadnje vrijeme moguća sklapanja mira bez parlamenta, te što delegacije ne bijahu sazvane, a ratifikacija mirovnog ugovora nije prošla kroz parlament. Na koncu izražava želju, da će si čovječanstvo izvojiti mir sporazum, mir sporazuma vascijele svjetovne demokracije na razvalinama staroga svijeta.

Dr. Conci živahno pozdravljen od Čeha, obraća se proti isključenju parlamenta i proti protežiranju Nijemaca sa strane vlade. Pretresujući iskaze, inscenirane proti njemu radi njegova puta u Prag, veli govornik, da će on nepokolebiti i nadalje ustrajati na onim načelima, koji bijaju dosad za njegovu političku djelatnost smjerovalna.

